

א וועכנטליכע בלעטל ארויס געגעבן דורך בני אמונים

ובל מאמונים

פרשת בראשית

מאוצרות אמונים

פערל ווערטער איבער אמן און תפילה אין די פרשה

א שותף אין די מעשה בראשית

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (א א)
 דער פסוק וואס איז פאר אונז איז צוזאמגעשטעלט פון זיבן ווערטער און אויך פון אכט און צוואנציג אותיות, אזוי אויך, דער דערהויבענער שבח: "יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיי" האט אויך זיבן ווערטער און אזוי אויך אכט און צוואנציג אותיות. פון דעם זעהט מען אז יעדער וואס ענטפערט 'אמן' יהא שמיה רבא' מיט כוונה ווערט ווי א שותף צו הקב"ה אין די מעשה בראשית.
 און אויך דעם האבן חז"ל אויך אינזין געהאט ווען זיי האבן געזאגט (שבת קט"ב): "כל העונה אמן יהא שמיה רבה בכל כחו קורעין לו גזר דינו". ד.מ. אז דער וואס האט אינזין אין די אלע כ"ח אותיות איז זוכה צו זיין א 'בן עולם הבא'.
 *לבוך סי' ז

תורה און תפילה זענען די צוויי עמודי עולם

דער בעל הטורים שרייבט אז די ווארט 'בראשית' איז ראשי תיבות: "בראשונה ראה אלוקים שיקבלו ישראל תורה". אויך דעם לייגט צו רבי פנחס פון קנטיקובה אין זיין ספר 'עבודת יצחק':
 די תורה און תפילה - זענען די עמודי עולם (אבות א ב), און אויב מיר וועלן אריינטראכטן וועלן מיר זעהן אז אויסער דער עמוד התורה וואס איז מרומז אין די ווארט בראשית, איז דער עמוד התפילה אויך מרומז דורך די ראשי תיבות: "בראשונה ראה אלוקים שיתפללו ישראל תפילות".

וקרבנתו לשמך הגדול

אין מסכת חולין (צ"ב ב) ברענגען ארויס חז"ל די שבח פון די אידן אז זיי זענען באליבט פאר השי"ת מער פון די מלאכי השרת; ווייל די אידן דערמאנען דעם אויבערשטנס נאמען נאך צוויי ווערטער ביים זאגן: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", אנדערשט פון די מלאכים וואס דערמאנען דעם אויבערשטנס נאמען נאר נאך דריי ווערטער, אזוי ווי עס שטייט (ישעיה ו א): "יְקַרְא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר: קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה'".
 א וואונדערליכער געדאנק אויך דעם זאגט דער גאון פון ווילנא: אין פיר פלעצער טרעפן מיר אז די אידן דערמאנען דעם אויבערשטנס נאמען נאך צוויי ווערטער:

א. אין דער ערשטער פסוק אין די הייליגע תורה: "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים... ב. אין די פסוק וואס סימבאלעזירט דעם יחוד ה' (דברים י ד): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", ג. אין דער פסוק וואס שטייט נאכדעם וואס רעדט וועגן אהבת ה': "וְאָהַבְתָּ אֶת ה', ד. ביי יעדע ברכה וואס הייבט זיך אן מיט די ווערטער: "ברוך אתה ה'".

די פיר זאכן זענען מרומז אין די ברכה פון אהבה רבה: "וקרבנתו (מלכנו) לשמך הגדול..." - האסט אונז דערנענטערט צו דערמאנען 'שמך הגדול' מער פון די מלאכים, ווייל מיר דערמאנען דיין גרויסן נאמען נאך צוויי ווערטער, "באמת" - ביים אנהויב פון די תורה וואס ווערט אנגערופן 'אמת' [אמת] איז אויך די סופי תיבות "בראשית ברא אלוקים" ["להודות לך" - ביי די ברכות, "לויחידך" - ביי 'שמע ישראל', "באהבה" - ביי די פסוק 'ואהבת'.

*פרדס יוסף'

שעשני כרצונו

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמּוֹתֵינוּ" (א כז)
 "נעשה אדם - אף על פי שלא סייעוהו ביצירתו... לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת עונה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן" (רש"י ע"פ ב"ר א ח)
 מיט די ווערטער פון רש"י ערקלערט דער גאון רבי יעקב משולם אורנשטיין פון לעמבערג דער טעם פארוואס זאגט א פרוי יעדן טאג אינדערפריה 'שעשני כרצוני', ווייל נאר ביים באשאפן אדם טרעפן מיר אז דער אויבישטער האט זיך שוואל עצה מיט די מלאכים און זיי געזאגט: "נַעֲשֶׂה אָדָם", אבער ביים באשאפן די פרוי האט ער איר באשאפן מיט זיין אייגענעם ווילן, אזוי ווי עס שטייט (ב"ר א): "אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵצָר כְּגִבְדִּי".
 *שועות יעקב' אר"ח מו ה

אין שיחה אלא תפילה

"וְכָל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם יְהִי: בְּאָרֶץ... וְאָדָם אִין לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה" (ב ה)
 "ומה טעם 'לא המטיר'?" לפי שאדם אין לעבוד את האדמה' ואין מכיר בטובתם של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם - התפלל עליהם וידדו, וצמחו האילנות והדשאים" (רש"י).
 פון דער פסוק זעהן מיר, אז פון אנהויב די בריאה האט שוין דער אויבישטער אזוי אוועק געשטעלט די וועלט אז די פרנסה קומט נאר דורך תפילה, און צוליב דעם ווערט אנגערופן תפילה

ענטפערן אמן - מיינט אויסרופן מיין אמונה

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים"

"בְּרֵאשִׁית" - איז ראשי תיבות בקול רם תברך יי שיענו אמן, דעריבער האט די תורה עס מרמז געווען דא, ווייל מיטן ענטפערן אמן נאך א ברכה רופן מיר אויס אז מיר גלייבן און מיר זענען מסכים צו די ווערטער פון דער תורה וואס האט געזאגט די ברכה אז דער אויבישטער איז דער 'מלך העולם' און אז 'שהכל נהיה בדברו'.
 *לבוך ע"ר

מיטן נאמען 'עבודה', ווייל דאס איז די תנאי צו מצליח זיין אין די ארבעט פון די פרנסה.

דער ענין איז אויך מרומז אין אנהויב דער פסוק: "וְכָל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם יְהִי: בְּאָרֶץ - וְכָל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרָם יִצְמָח"; ווייל אז דער "שיח השדה", ד.מ. תפילה "טרם יהיה בארץ" (אין גמרא ע"ר ב) דרשינט מען פון דער פסוק (בראשית כד ג): "וַיִּצְא יִצְחָק לְשׂוֹחַ בְּשֵׂדֶה" - "אין שיחה אלא תפילה", ד.מ. אז אדם הראשון האט נאכנישט געדאוונט אויף רעגן, דעריבער "עשב השדה טרם יצמח".
 *העמק דבר

די ערגסטע קללה - איז דאס נישט קענען דאווענען

"וַיִּפְּרֹץ תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ" (ג יד)

עס זענען באקאנט די ווערטער פון דער רבי ר' בונם פון פרשיסחא (מצמ"ח ישועות י"ד כז) אז אפילו עס זעהט אויס אז די קללה פון 'ועפר תאכל' קען מען אויסטייטשן ווי א ברכה, ווייל

אזוי האט דער שלאנג איבעראל גרייט זיין עסן בשפע אויף א גאנץ לעבן (ראה יומא א, א), פון דעסוועגן איז עס באמת א קללה, ווייל מיט דעם האט דער אויבישטער אים אפגעהאקט פון אים, וויבאלד ער האט שטענדיג זיין שפיין, דארף ער נישט דאווענען אויף דעם, און תפילה איז דאך דאס וואס פארבינדט צווישן דעם באשעפער און זיינע באשעפענישן.

מיט דעם יסוד טייטש רבי יעקב עבאדי דעם נוסח פון די ברכה פון "בורא נפשות רבות וחסרונן"; אז אויך אויף די חסרונות דארפן מיר לויבן דעם אויבישטן, ווייל נאר דורך דעם זענען מיר זוכה צו זיין גאנץ צום אויבישטן.

*אמת ליעקב'

"המוציא לחם" אזוי ווי ביי די בריאה

"בְּרֵאשִׁית אֶפְיָד תֹּאכַל לֶחֶם" (ג יט)

דער מהר"ל מפראג אין זיין ספר 'נתיבות עולם' (נתיב העבודה יז) וואונדערט זיך אויף די נוסח פון די ברכה 'המוציא לחם מן הארץ'; קומט דען די ברויט אליין ארויס פון די ערד, ערשט נאך אסאך פלאג און שווייס מאכט מען פון די קערנדליך וואס וואקסן אויף די ערד א ברויט וואס איז גרייט צו עסן?

נאר ערקלערט ער אזוי לויט דעם פסוק וואס מיר האבן דא: ריכטיג טאקע בעפאר אדם איז געשאלטן געווארן איז יעדן טאג ארויס געקומען פון די ערד א ברויט וואס איז געווען גרייט צום עסן, נאר צוליב זיין זינד איז ער געשאלטן געווארן אז נאר דורך פלאג און אסאך הארעוואניע וועט ער האבן וואס צו עסן, אבער וויבאלד די בריאת העולם האט דער אויבישטער ארויס גענומען פון די ערד א גרייטע ברויט, וועגן דעם האט מען קובע געווען דער נוסח פון די ברכה 'המוציא לחם מן הארץ'.

צוויי סארטן מענטשן וואס שטעלן זיך דאווענען

"וַיִּהְיֶה הַבַּיִת גֵּם הוּא" (ד ה)

פון דער לשון פון פסוק 'גם הוא' זעהט אויס ווי דער קרבן פון קין איז געווען דער עיקר, אבער פון די תוכן פון פסוקים זעהט אויס אז די מנחה פון הבל איז מער חשוב'ער געווען ביים אויבישטן.

ענטפערט רבי שמואל אליהו פון זוואלין: עס זענען פארהאן צוויי סארטן מענטשן וואס שטעלן זיך דאווענען, עס זענען פארהאן מענטשן וואס האלטן זיך גרויס און דאס ברענגט צו זיי זאלן זיך פארלאזן אויף זיך זעלבסט און זיי רעדן זיך איין אז זיי זענען ראוי צו דאווענען, אבער עס זענען פארהאן וואס האלטן זיך קליין און זיי ענוה ברענגט צו אז זיי זאלן טראכטן אז זיי זענען נישט בארעכטיגט זיך אוועק צו שטעלן פארן מלך המלכים, נאר ווייל ס'איז פארהאן א חוב צו דאווענען שטעלן זיי זיך דאווענען מיט א צובראכענע הארץ און מיט א פארשעמטן געמיש.

אזוי איז אויך געווען דער אונטערשייד צווישן קין און הבל. קין וואס האט זיך גרויס געהאלטן איז צוגעגאנגען מקריב זיין זיין קרבן צום ערשט, אבער הבל מיט זיין ענוה האט מורא געהאט אפשר איז ער נישט פאסיג צו דעם, נאר וויבאלד זיין ברודער קין האט שוין מקריב געווען, האט ער נישט געהאט קיין אנדערער וועג נאר ער זאל אויך מקריב זיין, און דעריבער שטייט "גם הוא", און טאקע נאר צוליב דעם איז זיין קרבן אנגענומען געווארן.
 *דברי ישראל'

א נייע יאר, א פרישע התחלה,

ניצט איז די צייט זיך צו מצרף זיין צו די מהפכה פון אמונה און דורך דעם מקרב זיין די גאולה:

בקול רם אנרך שם יי תמיד - בקול רם אמן.

(נחל קדומים לחיד"א)

אויך אין יאר תשע"ז העבעל"ט זענען מיר אלע זיך מחזק צו זאגן די ברכות השחר מיט א חברותא: מיר וועלן אנהויבן דעם טאג מיטן אויסרופן אונזער אמונה אין זיין קעניגרייך און אין זיין השגחה פרטית אויף יעדן באשעפעניש, און דורך דעם וועלן מיר זוכה זיין צו אלע וואונדערליכע ברכות וואס די חז"ל האבן צוגעזאגט פאר די וואס זענען מקפיד צו ענטפערן אמן.

להתחיל מבראשית

הללו את ה' מן השמים

"דער קאפיטל איז זייער חשוב און עס האט אין זיך טיפע סודות, יעצט הייבט ער אן צו רעדן איבער צוויי וועלטן איינס דער אויבערשטער וועלט און דאס איז דער גרויסער און ברייטער וועלט, און נאכדעם דערמאנט ער די וועלט דער עולם השפל, וואס איז ווי א פינטל אין א גרויסע רונד..." (פון די ווערטער פונעם 'אבן עזרא' אין די פתיחה צו דער קאפיטל).

אזוי שטארק איז דער חשיבות פון דער קאפיטל, אז עס זענען דא וואס האבן אים געקרוינט ווי דער 'עיקר פסוק' דומה (ראה רש"י שבת ק"ח ב"ד פסוק), ווייל דא זענען מרומז די פארבארגענע און די אויבערשטע וועלטן וואס מיר האבן אינגאנצן נישט קיין באגריף אין זיי, און אונז מענטשן דערמאנט זיך צו הייסן פאר זיי: "הללו את ה' (יסוד ושו"ש הבהרה, שער השני)

אויך דער רוקח שרייבט אין זיין פירוש אז אין דער קאפיטל איז פארהאן וואונדערליכע סודות וואס זענען פארהוילן פון די מענטשן, און דער 'ראשית חכמה' (תוצאות חיים סג) לייגט צו אז מ'דארף זייער שטארק אינזין האבן ביים זאגן דער קאפיטל, ווייל דאס איז א לויב וואס כולל אין זיך אלע ערליי וועגן פון לויבן און דאנקען פון אלע באשעפענישן.

ס'איז דא וואס ערקלערן אז דער ציל פון דער קאפיטל איז צו ערוועקן דעם מענטש אז ער זאל זיך אפשיידן פון אלע עניני עולם הזה, און באהעפטן זיין זעהל צוה אלע באשעפער אזוי ווייט אז אלע זיינע הרגשות זאלן זיין נאר אין עניני הנפש, כאילו ער וואלט געווען פון די מלאכים וואס באדינען דעם אויבירשטן אין הימל (נפש החיים) שער ב' פס"ו)

דער סיבה פון די לויב פון די מלאכים אקעגן די מענטשן

ביים זאגן די פסוקים פון דער קאפיטל דארף מען זיך אפשטעלן אויף א געוויסע פונקט וואס איז נישט קלאר: ווען מיר באציעהן זיך איבער די צבא השמים זאגן מיר: "הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מַעַל הַשָּׁמַיִם. הֲלֵלוּ אֶת שֵׁם ה' כִּי הוּא צִוָּה וַיְבָרֵא, און ווען מיר באציעהן זיך איבער די לויב פון די מענטשן זאגן מיר: "בְּחֻרִים וּגְם בְּתוֹלוֹת זְקֵנִים עִם יְגָרִים. הֲלֵלוּ אֶת שֵׁם ה' כִּי נִשְׁבַּח שְׁמוֹ לְבָדוֹ, וואס איז דער טעם פון דער חילוק?

א שארפזיניגער תירוץ אויף דעם האט געזאגט דער גאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל, געבויעט אויף די גמרא (עירובין י"ב) אז אין אנהויב האבן זיך בית שמאי און בית הלל ארום געקריגט צי טוב לאדם שלא נברא, אדער טוב לו לאדם שנברא. אבער אין ענדע האבן אלע באשלאסן אז "נוח לו לאדם שלא נברא".

נישט דעם איז פארשטענדליך פארוואס ביי די צבא השמים שטייט אז דער טעם פארוואס לויבן זיי איז ווייל "הוא צוה ויברא", וויבאלד זיי האבן נישט קיין יצר הרע וואס רעדט זיי אין זיי זאלן זינדן, און זיכער פאר זיי גוט אז זיי זענען באשאפן געווארן, און עס פאסט אז זיי זאלן לויבן אויף דעם. אבער די מענטשן וואס האבן א יצר הרע און זיי קענען שניצל אדורך פאלן מיט א עבירה, זאגט דער פסוק דער טעם פון זייער לויב איז וויב "כי נשגב שמו לבדו", נישט אויף דעם וואס זיי זענען באשאפן געווארן, נאר אויף היינטיג'ס גרויסקייט און זיין רחמנות (סללי אורח).

דער אונטערשייד צווישן דער מענטש און די בעלי חיים

פון דער סדר פון די פסוקים פון דער קאפיטל קענען מיר זיך לערנען אויף דער אונטערשייד פון די מדריגות פון די באשעפענישן: אין אנהויב "ההרים וכל גבעות" - דאס איז דער דומם, נאכדעם "עץ פרי וכל ארזים" - די צומח, נאכדעם "חיהי וכל בהמה רמש וציפור כנף" - די בעלי חיים, און דער חשוב'סטער פון אלע איז דער 'מדבר' - "מלכי ארץ וכל לאומים, שרים וכל שופטי ארץ, בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים", וואס אלע צוזאמען "הללו את שם ה'" (פנים יפות ורא).

א וואונדערליכער געשיכטע אין דעם ענין ברענגט דער 'פרי מגדים' אין איינס פון זיינע דרשות: איינמאל איז דער ווילנער גאון געפארן מיט א שיף פון איין פלאץ צו א צווייטן, און צוזאמען מיט אים - להבדיל - איז אויך געפארן א באקאנטער פורק עול פון די איינוואוינער פון קעניגסבערג. אין לויף פון די רייזע האט זיך דערקענט דער גרויסער אונטערשייד צווישן דער גאון וואס איז אינגאנצן געווען אייגענזיניקע און רחניות'דיגע עולמות, און דער מומר וואס איז געווען אייגענזיניקע און די יאנות עולם הזה.

איין צופריה האט דער זיך אויפגעוועקט ווי זיין שטייגער גאר פריה, ער האט זיך געוואשן זיינע הענט אזוי ווי די הלכה איז, און האט זיך געשטעלט דאווענען פארן באשעפער א לאנגע צייט, ווען ער האט געענדיגט צו דאווענען, האט דער גאון זיך געזעצט לערנען ביז נאנט צו די מיטאג שעה'ן, און דערמאלט האט מען אים דערלאנגט א גלאז קאווע צו דערקאפן דאס הארץ. אין די גאנצע צייט איז דער להטסיג'קע געווען אויסגעצויגן ווי א טויטער אויף זיין בעט, אייגענזיניקע א טיפע שלאף, און ווען ער האט זיך אויפגעוועקט איז שוין די זון געווען אינמיטן די הימל. און אט, נאר ווי ער האט זיך אויפגעוועקט, נאך בעפאר ער האט זיך אויפגעשטעלט אויף זיינע פוס, האט א זיך שוין געהערט זיך גראבע שטימע ווי ער שרייט מיט א באפעל: "ברענען מיר שטעט א גלאז בארנאפן צו דערקאפן מיר הארץ!".

ווען דער גאון האט עס געהערט האט ער זיך געוואנדן צום אים און אים געזאגט אין קורצן: "זעה נאר די אונטערשייד צווישן דיר צו א איד וואס איז א שומר תורה ומצוות", אבער דער הפקר יונג מיט זיין שטול האט אוועק געשטישן די מוסר רייד און ער האט געזאגט: "עס איז באקאנט וואס די חז"ל זאגן 'רחמנא ליבא בעי', דעריבער באטראכט מיר נישט לויט וואס דו זעהסט און אינדודיס, ווייל ביי מיר אין הארץ בין ריין אינגאנצן פון יעדע פלעק..."

האט אים דער גאון צוריק געענטפערט: "אויב איז אמת וואס דו זאגסט, וואלט בעסער געווען ווען דו וואלטסט ווען באשאפן געווארן א הונט, ווייל ביי די פסוקים פון דער קאפיטל דעם אויבערשטן, פון אונטן געהערט דער פורק, צום ערשט דער דומם, נאכדעם די צומח און די אנדערע בעלי חיים, ווען דער העכסטער פון אלע איז דער מענטש; לויט וואס איך האלט אז דער מענטש האט א מעלה מיט דעם וואס ער איז א 'מדבר' - פארשטייט מען פארוואס זיין מדריגה איז מער פון אלע אנדערע באשעפענישן, אבער לויט דיר וואס דו האלטסט אז עס איז גענוג נאר מיט כוונה אין הארץ, איז דער הונט אויך א עבד ה' מיט דעם וואס ער לויבט דעם אויבערשטן אין זיין הארץ, אויב אזוי צוליב וואס ביזסטו באשאפן געווארן אלץ א מענטש..." (ספר המגיד ח"ג עמ' רעד)

שלום עליכם איך בין אויך א איד

א וואונדערליכער ערצייילונג איבער די מצוה פון קידוש לבנה וואס איז מרומז אין אונזער פירשט אין דער פסוק "וְהָיָה לְאֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים וְלִמֹּת וּלְשִׁנִּים", ווערט דערציילט אויף דער גאון רבי יוסף שלמה כהנמאן זצ"ל דער פאנאוויטשער רב: "אין די ערשטע יארן נאך די שרעקליכע צווייטע וועלט'ס קריג איז הרב כהנמאן געווען פארנומען צו זיך איבער די קאפ מיטן צוריק אויפבויען די צובראכענע תורה פעסטונגען וואס זענען חרוב געווארן אין די ביטערע יארן, מיטן אויפשטעלן זיין באקאנטע ישיבה און מיטן גרינדן נאך און נאך שיינע מוסדות וואס זענען געווען געוויינדעמט פאר די יונגע געראטעוועטע פון די וועלט'ס קריג.

כדי ער זאל קענען מצליח זיין האט דער רב געדארפט האבן א פאנטאסטישע סומע געלט וואס ער האט נישט געהאט ביי זיך, און אנדערשט וואס ער זאל ווילן האט ער זיך געמוזט אונטער נעמען א רייזע צו די גרויסע אידישע קהילות וואס זענען אין די אנדערע זייט ים, ווען ער האפט אז אזוי וועט ער קענען אקומען צו די גרויסע סומע.

אבער עס איז אים נישט רינג אנגעקומען. אין יענע צייטן האבן די אידישע עשירים אינגאנצן נישט געוואוסט צו מחשיב זיין און געבן פאר תורה און פאר די וואס לערנען די תורה, און עס האט אויסגעפעלט מיזאל זיי שטארק איבער רעדן זיי זאלן וועלן שטיצן די וואס לערנען.

אין איינס פון די רייזע'ס איז הרב כהנמאן אנגעקומען צו די ווייטע דרום-אפריקע, א לאנד וואו דארט וואוינען אראפ רייכע און פארמאגליכע אידן. אבער צו זיין גרויסע ווייטאג נאך בעפאר ער איז דארט אנגעקומען האבן זיך ארגאניזירט עטליכע פורק'ע עול פון די דארטיגע איינוואוינער וואס זיי אקומען אהין האט זיי געשטרעט, און זיי האבן אנגעהויבן מיט א גרויסע 'קאמפיין' אין די דארטיגע אידישע צייטונגען, וואס זיי ציל איז געווען איבערצוברענגן די גבאים פון די שוהל'ן זיי זאלן נישט לאזן הרב כהנמאן אריבער טרעטן זייער שוועל, און זיכער אים נישט לאזן האלטן קיין דרשות ברבים.

אזוי, אז ווען דער רב איז אריין פרייטאג צו נאכט'ס אין איינס פון די צענטראלע שוהל'ן אין יאהאנסבורג און ווי זיין שטייגער האט ער געוואלט רעדן פארן עולם, האבן די גבאים אים געמאלדן טרוקענערהייט אז זיי האבן א באפעל פון די היכע פענסטער אים נישט ערמעגליכן צו רעדן.

די שוידער וואס האט אים געכאפט אין די ערשטע מינוט האט אים נישט געשטערט פון צו טרעפן אויפן פלאץ א נאווישן לעזונג; ער האט זיך געוואנדן צום הויפט גבאי און געבענען אז וויבאלד ער האט זיך מטרירח געווען און ער איז שוין געקומען פארן עול, זאל ער אים לאזן רעדן געצייילטע ווערטער דער עולם, ווען ער זאל זאגן צו א עס וועט נישט נעמען מער פון דריי מינוט דאס מערסטע.

אזא בקשה האט דער גבאי נישט געקענט אפזאגן, און הארץ האט ער געלאכט פון דער געדאנק, געענדיגט זיין קהילה האט ער געוואוסט אז אין אונטער צייט וועט דער רב נישט קענען ארויסנומען אין גרייצער פון זייער טאט, ער וועט ער ווארנט נאכאמאל און דערמאנט אז ער וועט אים נישט ערמעגליכן רעדן מער ווי די צייט, האט ער איינגעלאזט דעם רב ער זאל זאגן זיין דרשה.

מיט לייכטע טריט איז דער רב צוגעגאנגען צום ארון הקודש, ער האט געקושט דעם פרוכת, ער האט געקוקט אויפן עולם שוין זיינע ליבליכע ארומן און האט אנגעהויבן: "רבותי, היינטיגן טאג איז א היסטארישן טאג, אין דעם טאג פאר צוויי הונדערט און פינעף און זיבעציג יאר צוריק האט דער ערשטער ווייטער מענטש אראפ געלייגט זיין פוס אויף די ערד פון אפריקע, און היינט, נאך צוויי הונדערט און פינף און זיבעציג יאר האט זיך אליעס איבערגעדרייט, און יעצט שטיי יאר פאר ענק דער ערשטער 'שווארצער' מענטש צווישן די ווייטע מענטשן פון יאהאנסבורג..."

די אייגענזיניקייט וואס האט פריער געהערשט אין בית המדרש האט מיטאמאל נאכגעלאזט צוליב די געלעכטער פונעם עולם, אלע האבן געקוקט אויף אים און געווארט אז ער זאל ווייטער רעדן, אבער ווי גרויס איז געווען זייער איבערדאשונג ווען דער רב האט אנגעהויבן אראפ צו גיין פון די טרעפ פון די בימה.

אויף א גוטע דרשה איז דער עולם נישט גרייט געווען צו פארשטיין די פאנטאסטישע סומע געלט וואס ער האט נישט געהאט ביי זיך, און אנדערשט וואס ער זאל ווילן האט ער זיך געמוזט אונטער נעמען א רייזע צו די גרויסע אידישע קהילות וואס זענען אין די אנדערע זייט ים, ווען ער האפט אז אזוי וועט ער קענען אקומען צו די גרויסע סומע.

אבער עס איז אים נישט רינג אנגעקומען. אין יענע צייטן האבן די אידישע עשירים אינגאנצן נישט געוואוסט צו מחשיב זיין און געבן פאר תורה און פאר די וואס לערנען די תורה, און עס האט אויסגעפעלט מיזאל זיי שטארק איבער רעדן זיי זאלן וועלן שטיצן די וואס לערנען.

אין איינס פון די רייזע'ס איז הרב כהנמאן אנגעקומען צו די ווייטע דרום-אפריקע, א לאנד וואו דארט וואוינען אראפ רייכע און פארמאגליכע אידן. אבער צו זיין גרויסע ווייטאג נאך בעפאר ער איז דארט אנגעקומען האבן זיך ארגאניזירט עטליכע פורק'ע עול פון די דארטיגע איינוואוינער וואס זיי אקומען אהין האט זיי געשטרעט, און זיי האבן אנגעהויבן מיט א גרויסע 'קאמפיין' אין די דארטיגע אידישע צייטונגען, וואס זיי ציל איז געווען איבערצוברענגן די גבאים פון די שוהל'ן זיי זאלן נישט לאזן הרב כהנמאן אריבער טרעטן זייער שוועל, און זיכער אים נישט לאזן האלטן קיין דרשות ברבים.

אזוי, אז ווען דער רב איז אריין פרייטאג צו נאכט'ס אין איינס פון די צענטראלע שוהל'ן אין יאהאנסבורג און ווי זיין שטייגער האט ער געוואלט רעדן פארן עולם, האבן די גבאים אים געמאלדן טרוקענערהייט אז זיי האבן א באפעל פון די היכע פענסטער אים נישט ערמעגליכן צו רעדן.

די שוידער וואס האט אים געכאפט אין די ערשטע מינוט האט אים נישט געשטערט פון צו טרעפן אויפן פלאץ א נאווישן לעזונג; ער האט זיך געוואנדן צום הויפט גבאי און געבענען אז וויבאלד ער האט זיך מטרירח געווען און ער איז שוין געקומען פארן עול, זאל ער אים לאזן רעדן געצייילטע ווערטער דער עולם, ווען ער זאל זאגן צו א עס וועט נישט נעמען מער פון דריי מינוט דאס מערסטע.

אזא בקשה האט דער גבאי נישט געקענט אפזאגן, און הארץ האט ער געלאכט פון דער געדאנק, געענדיגט זיין קהילה האט ער געוואוסט אז אין אונטער צייט וועט דער רב נישט קענען ארויסנומען אין גרייצער פון זייער טאט, ער וועט ער ווארנט נאכאמאל און דערמאנט אז ער וועט אים נישט ערמעגליכן רעדן מער ווי די צייט, האט ער איינגעלאזט דעם רב ער זאל זאגן זיין דרשה.

shay ערצייילט

ימתוך האור' בראשית